

บทที่ 3

วิธีดำเนินงานวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในเด็กและเยาวชน ที่อยู่ในระบบโรงเรียนและที่ขาดโอกาสทางการศึกษาในชุมชน จังหวัดขอนแก่น มีแนวทางในการดำเนินการวิจัยตามลำดับดังนี้

- 3.1 พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาวิจัย
- 3.2 ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.4 ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย
- 3.5 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.6 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

กลุ่มโรงเรียนเป้าหมายในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เจาะจงเลือกศึกษาเฉพาะโรงเรียนมัธยมศึกษา ขก 5 อำเภอบ้านไผ่ และโรงเรียนหนองพลวงมิตรประชา อำเภอหนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งทั้ง 2 โรงเรียนเป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 3 และ เขต 2 ตามลำดับ โดยศึกษานักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้งสองโรงเรียน และคัดเลือกชุมชนในอำเภอบ้านฝาง และอำเภอภูเวียง สำหรับกลุ่มตัวอย่างเด็กที่ด้อยโอกาสหรือขาดโอกาสทางการศึกษารวมทั้งกลุ่มสนทนาแบบกว้างและกรณีศึกษา

3.2 ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

สำหรับกลุ่มประชากรเป้าหมายในการศึกษาวิจัยการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในเด็กและเยาวชนที่อยู่ในระบบโรงเรียนและที่ขาดโอกาสทางการศึกษาในชุมชน จังหวัดขอนแก่น ได้คัดเลือก

3.2.1 โรงเรียนขนาดกลางที่มีการจัดการศึกษาถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1 แห่งในอำเภอบ้านไผ่ ได้แก่ โรงเรียนบ้านไผ่ ขก. 5 อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น และโรงเรียนมัธยมขนาดเล็ก ที่มีการจัดการศึกษาระดับสูงสุดถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในอำเภอหนองสองห้อง

ได้แก่ โรงเรียนหนองพลวงมิตรประชา ที่ตำบลดงเค็ง โดยคณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างนักเรียนที่เรียนในระบบโรงเรียน ของ โรงเรียนทั้งสองแห่ง จำนวน 200 คน

3.2.2 เด็กและเยาวชนที่อยู่ในหมู่บ้าน ขาดโอกาสทางการศึกษาไม่ได้เข้าเรียนหนังสือมีอายุอยู่ระหว่าง 10-25 ปี จำนวน 200 คน

3.2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนทั้ง 2 แห่งสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ขอนแก่นเขต 2 และเขต 3 จำนวน 8 คน

3.2.4 ครูผู้สอนที่รับผิดชอบในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็กนักเรียนชั้น ประถมศึกษา และชั้นมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่นเขต 2 และ 3 จำนวน 25 คน

3.2.5 ตัวแทนชุมชนผู้มีส่วนได้เสีย ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน 6 คน ผู้ปกครองโรงเรียนละ 10 คน พระสงฆ์โรงเรียนละ 2 รูป ผู้นำชุมชน (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) โรงเรียนละ 1 คน ผู้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นโรงเรียนละ 1 คน ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 6 คน

3.2.6 ผู้บริหารในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 2,3 ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รองผู้อำนวยการรับผิดชอบด้านส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบงานด้านส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน รวมทั้งสิ้น 8 คน

3.2.7 กรรมการสถานศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอภูเวียง อำเภอบ้านฝาง โรงเรียนละ 6 คน ครอบครัวเด็กและเยาวชนที่ขาดโอกาสทางการศึกษา 25 คน พระสงฆ์ในชุมชน 4 รูป ผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน 4 คน ผู้นำภูมิปัญญาท้องถิ่น 3 คน ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4 คน ผู้บริหารงานองค์กรพัฒนาชนบทเอกชน 4 คน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่อยู่ในชุมชน 2 คน รองผู้อำนวยการ 2 คน ศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบงานด้านส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม จำนวน 4 คน สำหรับสัมภาษณ์/พูดคุยในเรื่อง “การดูแลเพื่อปลูกฝังเด็กและเยาวชนด้วยโอกาสทางการศึกษาควรเป็นหน้าที่ของใคร” ซึ่งเป็นการสนทนากลุ่ม และข้อมูลเจาะลึกผู้รู้หรือบุคคลคนสำคัญ

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์และแนวการสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษาทบทวนทฤษฎี แนวความคิด และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปดำเนินการศึกษาวิจัยตามกรอบของวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.3.1 แบบสัมภาษณ์สภาพและปัญหาเพื่อให้ได้รูปแบบการปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในเด็กและเยาวชน ทั้งเด็กและเยาวชนในระบบโรงเรียนและเด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษาในชุมชน/หมู่บ้าน และเป็นแบบสัมภาษณ์ปลายปิดและปลายเปิดประกอบด้วย

ตอนที่ 1 มีคำถาม 5 ข้อ เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบ

ตอนที่ 2 มีคำถาม 18 ข้อ ซึ่งเป็นคำถามเพื่อให้ทราบถึงสภาพการปฏิบัติตามคุณธรรม 8 ประการ และข้อมูลกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม รูปแบบการปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในเด็กและเยาวชนในระบบโรงเรียนและในชุมชน และผลกระทบที่จะมีต่อชุมชน/สังคม

3.3.2 แนวการสัมภาษณ์เจาะลึกและสนทนากลุ่ม ซึ่งประกอบด้วย ผู้นำ ครู ผู้อำนวยการ สถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ พระ ผู้นำท้องถิ่น ผู้ปกครอง เครื่องมือนี้เน้นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเพื่อศึกษารูปแบบในการปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในเด็กและเยาวชนและศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นในด้านคุณธรรมจริยธรรมในเด็กและเยาวชนที่มีต่อชุมชน/สังคม และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในระดับยุทธศาสตร์ที่ว่าด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน/โรงเรียน/องค์กรภาคีเครือข่ายในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในเด็กและเยาวชนอย่างยั่งยืน

3.4 ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

3.4.1 ศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้บทสรุปเชิงบูรณาการว่าด้วยรูปแบบการปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในเด็กและเยาวชนทั้งในระบบโรงเรียนและเด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษาในชุมชน/หมู่บ้าน

3.4.2 นำบทสรุปที่ได้ไปจัดทำ (Focus group discussion) เพื่อตรวจสอบยืนยันและขอรับคำแนะนำเพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

3.4.3 นำเครื่องมือที่ได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญทั้งแบบสัมภาษณ์แบบสอบถาม คู่มือการสัมภาษณ์เจาะลึก ไปเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษาทั้งรูปแบบและผลกระทบ ในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในเด็กและเยาวชน

3.4.4 ประมวลผลข้อมูลที่ได้ทั้งหมด อาทิ Focus Group / ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์/ แนวสัมภาษณ์เชิงลึกของทั้งสองกลุ่มเป้าหมาย

3.4.5 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ดังกล่าว เพื่อหาข้อสรุปว่าผลการศึกษาเชิงประจักษ์สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่อย่างไร

3.5 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้ทำการออกเก็บข้อมูลในพื้นที่เพื่อรวบรวมข้อมูลทั้งหมด ในส่วนของบทสัมภาษณ์ผู้บริหารผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเองผู้มีส่วนร่วมที่เหลือให้ทีมงานเป็นผู้ดำเนินการสัมภาษณ์

ให้กระบวนการทำแบบมีส่วนร่วมในการสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อให้ได้ข้อมูลเรื่องรูปแบบการปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในเด็กและเยาวชนและผลกระทบที่เกิดขึ้นในด้านคุณธรรมจริยธรรมในเด็ก / เยาวชนที่มีต่อชุมชน / สังคม

ในการเก็บข้อมูลในเด็กและเยาวชนที่ขาดโอกาสทางการศึกษาจำนวน 200 คน ในหมู่บ้านต้องใช้การเก็บข้อมูลสอบถาม / สัมภาษณ์หลายหมู่บ้านเพื่อให้ได้จำนวนคนตามเป้าประสงค์และกวดสัมภาษณ์เชิงลึกจึงต้องใช้เวลายาวนานเพราะเด็กและเยาวชนที่สามารถให้ข้อมูลได้ส่วนใหญ่เป็นแรงงานรับจ้าง / กรรมกร / หาเช้ากินค่ำ / และส่วนใหญ่ลงไปทำงานทำในกรุงเทพมหานคร

3.6 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

3.6.1 ใช้โปรแกรม SPSS เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากการสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ในเด็กและเยาวชนทั้งในระบบการศึกษาในโรงเรียนและที่ขาดโอกาสทางการศึกษา

3.6.2 สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสอบถามปลายเปิด ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการสัมภาษณ์จะเลือกใช้วิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

